

Milieujaarverslag 2015

Noorderbreedte B.V.

Drs. O.L. Nooitgedagt-Gudiño, MBA
Coördinator Kwaliteit, Arbo & Milieuzaken
Vastgoedbedrijf - Zorgpartners Friesland

Leeuwarden, juni 2016

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	5
1. PROFIEL NOORDERBREEDTE	6
2. MILIEUDOELSTELLINGEN NOORDERBREEDTE	7
2.1 Duurzaam Inkoopbeleid	8
2.2 Duurzaam Bouwen	8
2.3 Interne en externe communicatie	9
2.4 Duurzaamheid/MVO projecten i.s.m. overheden en kennisinstellingen	10
3. MILIEUWETGEVING	11
4. MILIEUMANAGEMENT/ BHV EN INTEGRALE (BRAND)VEILIGHEID	12
5. RESTSTOFFENMANAGEMENT	13
5.1 Overzicht afvalstromen MCL Harlingen/De Batting 2014-2015	14
5.2 Overzicht afvalstromen Noorderbreedte 2015	15
6. ENERGIEMANAGEMENT	16
6.1 Energiebeleid Noorderbreedte	16
6.2 Energievoorziening Noorderbreedte	16
6.3 Energie-efficiency Projecten binnen Noorderbreedte	17
6.4 Energieverbruik MCL Harlingen/De Batting Jaar 2014/2015	20
6.5 Energieverbruik Noorderbreedte Jaar 2014/2015	21
7. WATER- EN AFVALWATERBEHEER	25
7.1 Overzicht Waterverbruik Noorderbreedte	26
7.2 Legionella preventie	27
8. OVERIGE MILIEUEFFECTEN	28
8.1 Luchtverontreiniging	28
8.2 Bodembescherming	28
8.3 Omgaan met en registratie van gevaarlijke stoffen	28
9. ENERGIE-, VEILIGHEIDS- EN MILIEUPROGRAMMA 2016	29

VOORWOORD

Voor u ligt het milieujaarverslag 2015 van Noorderbreedte B.V. In dit verslag treft u een overzicht aan van onderwerpen en ontwikkelingen op milieugebied die voor onze organisatie van belang zijn. Doel van dit milieujaarverslag is een beeld te geven van Noorderbreedte als organisatie en de gevolgen van haar activiteiten op het gebied van milieu, duurzaamheid en de samenleving.

Noorderbreedte is zich bewust van de verantwoordelijkheid die zij heeft tegenover cliënten, bezoekers, medewerkers en de omgeving als het gaat om het milieu. Ons duurzaamheidsbeleid vormt een volwaardig onderdeel van het ondernemingsbeleid.

Noorderbreedte is een sterk in ontwikkeling zijnde organisatie en ziet het als een uitdaging om veranderingen in de zorg “cure en care” te realiseren, binnen alle randvoorwaarden op milieugebied. Wij verrichten een aanzienlijke inspanning om de milieubelasting die kan ontstaan door onze bedrijfsvoering, te voorkomen. Relevante onderwerpen hierbij zijn: energiemangement, duurzaam inkopen, duurzaam bouwen, afvalmanagement, actief beleid rondom gevaarlijke stoffen, geluid, emissies naar lucht, water en bodem en integrale (brand)veiligheid.

Onze maatschappelijke verantwoordelijkheid vertaalt zich in de manier waarop we omgaan met thema's als duurzaamheid, veiligheid, gezondheid, kennisontwikkeling en personeelsmanagement. Wij leveren een bijdrage aan de leefbaarheid in de plaats of regio waarmee we zijn verbonden. Wij staan open voor samenwerking en partnerschappen en delen waar mogelijk onze kennis en ervaringen.

In oktober 2015 heeft de directie van Noorderbreedte samen met 54 andere partijen de Green Deal ‘Nederland op weg naar duurzame zorg’ ondertekend. Dit moment markeert de start van een samenwerking tussen de overheid, zorgorganisaties en een groot aantal partijen die zich richten op verduurzaming in de gezondheidszorg.

Noorderbreedte streeft naar een open communicatie met omwonenden, overheden en andere maatschappelijke groeperingen en instellingen. Dienaangaande maken wij onze inspanningen inzichtelijk via:

- Duurzame energieconcepten, die een overzicht geven van streefdoelen, middelen en maatregelen ter beheersing en beperking van het energiegebruik en het toepassen van duurzame technologieën;
- Een jaarlijks milieuprogramma en milieujaarverslag, waarin getallen op milieugebied worden gepresenteerd en inzicht wordt verschaft in de geleverde prestaties ten opzichte van het milieubeleid;
- Inzicht in het milieubeleid, interne milieuzorg en milieuprestaties o.a. ten behoeve van wet- en regelgeving en de PREZO certificering.

1. PROFIEL NOORDERBREEDTE

'Noorderbreedte persoonlijke zorg en wooncomfort' maakt onderdeel uit van Zorgpartners Friesland. Het concern bestaat uit drie BV's (Noorderbreedte, en de ziekenhuizen MCL en Tjongerschans) met elk een eigen identiteit.

Noorderbreedte levert ouderenzorg en omvat Noorderbreedte Thuiszorg (een vestiging van franchiseorganisatie Noorderbreedte State), een revalidatiecentrum (Noorderbreedte Revalidatie) en een dertiental woonzorglocaties in Noard-Fryslân:

- De Batting en De Spiker in Harlingen, De Stilen op Terschelling;
- Nieuw Mellens, Abbingahiem, Erasmus, Ymedam en Florastate in Leeuwarden en Friesma State in Grou;
- Nieuw Toutenburg in Noardburgum, Bennema State te Hurdegaryp, Meckama State in Kollum, Westerpoort in Franeker en Van Harenshuus in Sint Annaparochie.

Daarnaast heeft Noorderbreedte kleinschalige woonvormen voor bijzondere doelgroepen en een hospice in Harlingen. Vanuit de zorgcentra wordt zorg, wonen en service geboden aan mensen uit de wijk of het dorp.

Noorderbreedte biedt kwalitatief hoogwaardige zorg en staat voor vernieuwing en verbetering van de dienstverlening. Om een zo breed en gevarieerd mogelijk zorgpakket te kunnen leveren, werkt Noorderbreedte samen met zorgpartners en zorgverzekeraars binnen en buiten Friesland. Met circa 2500 medewerkers is Noorderbreedte één van de grootste zorgaanbieders van Nederland.

Onder kwaliteit wordt in zorginstellingen vooral de kwaliteit van de zorg die aan de cliënten wordt verleend verstaan. Door erkenning van de maatschappelijke verantwoordelijkheid dient milieuzorg zich echter ook aan als een primair zorgterrein. De kwaliteit van de zorg en de kwaliteit van milieuzorg zijn met elkaar verbonden. In dit verband kunnen wezenlijke veranderingen in de kwaliteit van de milieuzorg, derhalve alleen maar worden bereikt in samenhang met verbeteringen in de totale kwaliteit van de organisatie.

Het milieubeleid onderhoudt een nauwe relatie met de aspecten ARBO en veiligheid. Diverse processen binnen onze organisatie worden integraal aangestuurd in samenwerking met de KAHM-partners (Kwaliteit, ARBO, Hygiëne en Infectiepreventie en Milieu).

Voor het overleg op ondernemingsniveau, behandelt de Ondernemingsraad (OR) van Noorderbreedte voorgenomen regelingen van de ondernemer inzake veiligheids-, gezondheids- en welzijnsaangelegenheden.

2. MILIEUDOELSTELLINGEN NOORDERBREEDTE

Noorderbreedte is zich bewust van de verantwoordelijkheid die zij heeft tegenover haar cliënten, bezoekers, medewerkers en de omgeving als het gaat om het milieu en de samenleving.

Door middel van de volgende doelstellingen wil Noorderbreedte de zorg voor het milieu zoveel mogelijk in alle aspecten en effecten van de bedrijfsvoering tot uiting laten komen:

- Het naleven van wettelijke voorschriften en richtlijnen;
- Het beperken van afval binnen de inrichting;
- Het beperken van energie- en waterverbruik;
- Het verantwoord gebruiken van milieubelastende stoffen;
- Het inbedden van duurzaam inkopen binnen onze organisatie;
- Het verankeren van het concept duurzaam bouwen in het bouwbeleid;
- Het verder inbedden van milieuaspecten en duurzaamheid in het ondernemingsbeleid.
- Het introduceren van de BREEAM-methodiek als instrument om de duurzaamheid van onze gebouwen te monitoren en te verbeteren. BREEAM staat voor Building Research Establishment Environmental Assessment Method.

Als gevolg van de bedrijfsvoering binnen Noorderbreedte worden milieubelastende activiteiten veroorzaakt, waarbij emissies vrijkomen o.a. energieverbruik, afvalwater, huishoudelijk afval, specifiek ziekenhuisafval, papier- en kartonafval en klein chemisch afval.

Noorderbreedte streeft naar een multidisciplinaire aanpak en integrale afstemming van operationele en beleidszaken op het gebied van kwaliteit, ARBO, integrale (brand)veiligheid en milieu. Tevens streeft Noorderbreedte naar integrale samenhang en consistentie tussen alle processen (met inbegrip van bouwtechnische/ kritische processen en milieugevaarlijke stoffen) binnen de reguliere bedrijfsvoering.

Goede milieuzorg vindt bij onze organisatie op een systematische wijze plaats. Dit betekent dat een milieubeleid is vastgesteld, en dat dit milieubeleid planmatig en volgens vastgelegde afspraken wordt uitgevoerd, periodiek geëvalueerd en waar nodig verbeterd en/of aangepast. Een goede, dus proactieve milieuzorg, die niet alleen zorgt voor minder verbruik van producten en stoffen, maar ook voor meer gebruik van milieuvriendelijke producten en een doelmatige scheiding en hergebruik van afvalstoffen.

Wat het energiebeleid betreft, worden maatregelen waar een milieuoverweging aan ten grondslag ligt toegepast en uitgevoerd, met als doel de milieueffecten tot een redelijkerwijs beoogd minimum te beperken. Hierbij wordt rekening gehouden met economische, financiële en maatschappelijke omstandigheden.

Om te voldoen aan milieuregelgeving en andere verplichtingen is energiebesparing zowel uit milieuoogpunt als vanwege kostenbesparing een must. Noorderbreedte gaat zich extra inspannen om bij komende nieuw- en verbouwprojecten gebruik te maken van duurzame technologieën.

2.1 Duurzaam Inkoopbeleid

Binnen Zorgpartners Friesland (ZPF) wordt voor het gehele concern centraal ingekocht. De afdeling Inkoop heeft aandacht voor milieuaspecten bij de inkoop van investeringsgoederen en gebruiksartikelen opgenomen in haar inkoopbeleidsplan. De afdeling heeft als streven zoveel mogelijk “maatschappelijk verantwoord” in te kopen, waarbij milieu- en sociale aspecten in alle fasen van het inkoopproces integraal worden meegenomen. Bij dit alles moet altijd wel de doelmatigheid en het interne klantbelang in het oog worden gehouden.

Bij het inkoopbeleid neemt de aandacht voor milieuaspecten verder toe. De milieueisen, de kosten, de kwaliteit en de service bepalen de uiteindelijke keuze. Het terugdringen van verpakkingsmateriaal is hier een belangrijk onderdeel van. Een verder element vormt de aandacht voor milieuaspecten bij de inkoop van installaties, materialen en producten, een duurzame samenwerking met de toeleveranciers en een duurzaam energiebeleid.

Het beleid van onze organisatie ten aanzien van energie-inkoop is gebaseerd op leveringsbetrouwbaarheid, contractflexibiliteit en uiteraard de prijs/kwaliteit verhouding. Zorgpartners Friesland heeft t/m 2019 haar energie-inkoop georganiseerd via het Inkoopoverleg Friese Ziekenhuizen (IFZ), conform het vastgestelde projectplan. Gezien de complexiteit van de energiemarkt is het een verstandige keuze om collectief (kennis en schaalvoordeel) in plaats van zelfstandig in te kopen. Bij de energie-inkoop via het IFZ ligt de nadruk op de basisvoorwaarden en prijs maar ook duurzame vormen van opwekking/winning kunnen deel uit maken van de selectie. Voor het MCL en Noorderbreedte is al t/m het jaar 2019 groene stroom ingekocht.

2.2 Duurzaam bouwen

Op diverse locaties van Noorderbreedte wordt gebouwd. Dat gebeurt steeds vaker op een duurzame manier en worden bij diverse bouwprojecten duurzame technieken en duurzame energieconcepten en materialen toegepast.

Begin 2013 is de notitie “Beleid duurzaam bouwen” door de directie Vastgoedbedrijf bekrachtigd. In deze notitie geeft Zorgpartners Friesland (ZPF) aan, dat bij zowel de ontwikkeling als de realisatie van projecten ZPF streeft naar meer harmonie tussen de dimensies People, Planet en Profit. Het Triple-P concept geeft aan dat duurzaamheid gaat over de balans en harmonie tussen economische duurzaamheid, sociale duurzaamheid en de duurzaamheid van onze omgeving.

Duidelijk wordt dat ZPF zich ontwikkelt in een organisatie die doet wat wet- en regelgeving vereist naar een organisatie die zich bewust is van haar omgeving en duurzaamheid als onderdeel van haar strategisch beleid heeft gemaakt.

Deze bewustwording vertaalt zich ook in de wijze waarop binnen het Vastgoedbedrijf van ZPF naar (bouw)projecten wordt gekeken. Waar in de oude situatie de aandacht voor duurzaamheid zich vooral richtte op het voldoen aan de wettelijke eisen en op de toepassing van duurzame materialen, is de focus voor de toekomstige situatie niet alleen maar gericht op de toepassing van duurzame materialen maar ook op het duurzaam inrichten van het proces.

Vanuit integraal projectbeheersing zal naast de aspecten, tijd, geld, kwaliteit, risico, baten en scope meer specifieke eisen worden opgenomen t.a.v. materiaalgebruik, veiligheid en arbeidsomstandigheden. Hierbij gaat het niet alleen om het borgen van deze onderwerpen in het eindproduct, maar ook in de fase van ontwerp en gedurende de uitvoering van het project. Bij het ontwerpen van de plannen zal ook verder in de tijd worden gekeken. De volledige keten zal worden meegenomen. Al bij de start van het bouwproces zal nagedacht moeten worden over het toekomstige beheer en het (her)gebruik. Maar ook bij het ontwerp en de uitvoering van het project zullen de duurzaamheidsaspecten niet uit het oog worden verloren.

In 2015 is het beleid duurzaam bouwen nader uitgewerkt in praktische richtlijnen en processen. In vele gevallen betekende dat herziening en aanscherping van bestaande procedures, en in enkele gevallen leidde dit tot het opstellen van nieuwe procedures.

Er is verder voor het Vastgoedbedrijf een voorlichtingsdag georganiseerd rondom duurzaam bouwen, waarbij o.a. is stilgestaan bij de BREEAM-methodiek. Daarnaast zijn de bouwmanagers en projectleiders bijgeschoold op de van toepassing zijnde procedures en richtlijnen t.a.v. duurzaam bouwen en integraal risicomanagement.

2.3 Interne en externe communicatie

Noorderbreedte streeft naar een open communicatie met omwonenden, overheden en andere maatschappelijke groeperingen en instellingen. Dienaangaande maken wij onze doelstellingen en inspanningen inzichtelijk via ons jaar- en milieujaarverslag.

Noorderbreedte kent verschillende overlegorganen. Naast managementoverleg vindt periodiek overleg plaats met leidinggevende teams binnen diverse sectoren en diverse units. Veiligheids-, milieu- en arbo-aspecten worden er regelmatig aangekaart. Daarnaast is het milieubeleid van Noorderbreedte erop gericht d.m.v. scholing en voorlichting, het milieubewustzijn van de medewerkers bij de uitvoering van hun werkzaamheden te vergroten. De milieucoördinator is het in- en externe aanspreekpunt op milieugebied.

Milieu staat verder op de agenda van diverse interne overlegorganen, zoals de ondernemingsraad en de ‘Arbo & milieucommissie’. Tevens dient het milieujaarverslag als aanzet om gericht milieucommunicatie op te zetten met medewerkers, stakeholders en overige belanghebbenden.

Zorgpartners Friesland is al vele jaren lid van het Milieu Platform Zorgsector (MPZ) en bijeenkomsten worden actief bezocht, waarmee een bijdrage wordt geleverd aan landelijke acties om tot een beter milieubeleid binnen de zorgsector te kunnen komen. De milieucoördinator van ZPF is vanaf april 2015 bestuurslid van het MPZ.

In samenwerking met het Milieu Platform Zorgsector (MPZ) en SMK (Stichting Milieukeur) heeft Zorgpartners Friesland meegewerkt aan het ontwikkelen van een ecolabel “Milieuthermometer Zorgsector” voor ziekenhuizen, om structurele milieuzorg, milieuwinst en transparantie in de zorgsector te realiseren. De instellingen zijn met dit instrument tevens te certificeren voor brons, zilver en goud. De “Milieuthermometer Zorg” is een praktisch milieuzorgsysteem op maat voor intramurale zorginstellingen, met strenge maar duidelijke criteria.

De Milieuthermometer bestaat uit een set van criteria om aan een duurzame bedrijfsvoering te voldoen op grond waarvan een ziekenhuis, GGZ, verpleeghuis of zorginstelling een bronzen, zilveren of gouden certificaat kan halen. Het gouden certificaat staat gelijk met Milieukeur.

2.4 Duurzaamheid/MVO projecten in samenwerking met overheden en kennisinstellingen

Zorgpartners Friesland levert actief een bijdrage aan een aantal gerichte initiatieven van Gemeente Leeuwarden en de Provincie Friesland op het gebied van duurzaamheid. In dit kader heeft ZPF (MCL en Noorderbreedte) tijdens de “Klimaattop Leeuwarden”, op de dag van de duurzaamheid op 11 november 2010, de verklaring van Leeuwarden ondertekend. Zodoende participeert ZPF o.a. in het Warmtenet-project (toepassen van geothermie en/of biogas) en het Regionaal mobiliteitsconvenant.

Convenant Gemeente / Provincie Friesland “Slim met water en energie”

Zorgpartners Friesland (MCL en Noorderbreedte) werkt samen met de Gemeente en Provincie Leeuwarden aan het “Masterplan Leeuwarmte”: Visie en Strategie voor duurzame warmte en koude in Leeuwarden, met als doel het opzetten van een warmtenet om zodoende optimaal gebruik te maken van de beschikbare warmte en koude in het gebied. Dit d.m.v. regionale vragers en aanbieders van energie en gebruik makend van aardwarmte (warmte- en koude opslag), geothermie en warmte-opslagsystemen.

Green Deal Nederland op weg naar duurzame zorg

Op 27 oktober 2015 heeft de directie Noorderbreedte samen met andere 54 partijen de Green Deal ‘Nederland op weg naar duurzame zorg’ ondertekend. Dit moment markeert de start van een samenwerking tussen de overheid, zorgorganisaties en een groot aantal partijen die zich richten op verduurzaming in de gezondheidszorg. De ondertekenaars hebben zich gecommitteerd om o.a. kennis en ervaringen te delen én een duurzame bedrijfsvoering hoger op de agenda te zetten. De volgende stap is om de samenwerking binnen de “Green Deal” concreet vorm te geven.

3. MILIEUWETGEVING

Vergunningen en periodieke inspecties

Noorderbreedte wil in alle opzichten voldoen aan de wet- en regelgeving op milieugebied. De snelle groei van Noorderbreedte heeft geleid tot continue aanpassingen in de bedrijfsvoering. Hiervoor waren aanpassingen en uitbreidingen van de (milieu)omgevingsvergunningen noodzakelijk.

Voor Noorderbreedte gelden de volgende vergunningen:

- Omgevingsvergunning Wet milieubeheer/Activiteitenbesluit;
- Vergunning Wet verontreiniging oppervlaktewater (als onderdeel van de omgevingsvergunning);
- Vergunning Grondwaterwet (onttrekken en infiltreren van grondwater voor de ondergrondse energieopslag).

In het kader van de hiervoor genoemde vergunningen vinden er regelmatig controles plaats. Er zijn interne controles door de organisatie zelf en externe controles die uitgevoerd worden door de vergunningverlenende instanties.

In de loop van 2015 zijn er bij een aantal locaties van Noorderbreedte inspecties uitgevoerd m.b.t. het naleven van de voorschriften, behorende bij de omgevingsvergunning (milieu-/gebruiks-/en lozingsvergunning). Bij locaties waar tekortkomingen werden geconstateerd, zijn de nodige corrigerende maatregelen genomen om aan de gestelde voorschriften te voldoen.

4. MILIEUMANAGEMENT/ BHV EN INTEGRALE (BRAND)VEILIGHEID

Binnen het Vastgoedbedrijf valt het milieubeheer, energiebeheer en integrale (brand)veiligheid onder het aandachtsgebied van de KAM-groep (Kwaliteit, Arbo en Milieu). Dit omvat onder andere verantwoordelijkheden als het verzorgen en beheren van vergunningen, reststoffenmanagement, energiemanagement, Bedrijfshulpverlening (BHV) en integrale veiligheid.

Het Vastgoedbedrijf zorgt tevens vanuit de KAM-groep voor de opbouw en instandhouding van een parate BHV-organisatie en een proactieve integrale veiligheid voor MCL en Noorderbreedte. Gezien de noodzakelijke samenhang van BHV, functionele bestemming van gebouwen en bouwtechnische veiligheid, is een integrale aanpak wenselijk. Het Vastgoedbedrijf initieert ontwikkelingen vanuit het vakgebied die van invloed zijn op het middel- en lange termijnbeleid van de totale organisatie; o.a. het ontwikkelen en formuleren van beleidskaders die richtlijngevend zijn voor het instellingsbeleid op het gebied van milieu- en energiezorg, BHV en integrale (brand)veiligheid.

Er wordt continue gewerkt aan de brandveiligheid van de gebouwen. Risico Inventarisaties en Evaluaties (RI&E's) gericht op brandveiligheid zijn een goede basis voor het verhogen van de brandveiligheid op de locaties. Tevens vindt er met regelmaat overleg plaats met de (lokale) brandweer en gemeente om de brandveiligheid van de diverse gebouwen te bewaken. Ook in 2015 is er veel aandacht geweest voor het terugdringen van het aantal loze brandmeldingen. Alle brandmeldingen worden geanalyseerd, de uitkomsten worden gedeeld met de brandweer. Hierdoor wordt er ook van loze brandmeldingen maximaal geleerd.

Oefeningen worden in stappen opgebouwd naar behoefte en complexiteit. Resultaten van toetsen, oefeningen en incidenten worden geëvalueerd in de stuurgroep BHV van Noorderbreedte. Bijna iedere week worden er in ons eigen oefencentrum basistrainingen brandveiligheid georganiseerd. Daarnaast worden er diverse grote en kleinere oefeningen gehouden, waarbij verschillende scenario's zijn geoefend.

Binnen Noorderbreedte is er steeds meer sprake van zwaardere zorg, wat ook een grote impact heeft op het inrichten van de bedrijfshulpverlening. In 2015 is daarom opnieuw in diverse oefeningen en instructies veel aandacht geweest voor deze veranderingen in de zorg, o.a. door het ontruimen van bedlegerige cliënten en steeds minder zelfredzame populatie. Noorderbreedte heeft verder deelgenomen aan het ontwikkelen van een nieuwe norm binnen de branche voor brandveiligheid en BHV in de langdurige zorg.

De Stilen was in december 2014 de eerste locatie in Fryslân die het certificaat BGB (Brandveilig Gebouw Bouwwerken) in ontvangst mocht nemen. In 2015 is het certificaat succesvol verlengd. Het BGB-keurmerk werkt volgens een door KIWA erkende procedure. Door middel van dit keurmerk kan aantoonbaar worden gemaakt dat het gebouw voldoet aan wet- en regelgeving voor brandveiligheid. Naast de veiligheid van het gebouw, het fysieke deel, controleert BGB of een BHV-organisatie op de locatie op orde is en of het gebouw ook brandveilig gebruikt wordt.

Voor de nieuwbouw locatie Erasmus is vanaf het moment van ontwerp uitgangspunt de BGB-normering geweest. De aanvraag voor certificering is eind 2015 voorbereid en ingediend. In maart 2016 heeft dit geleid tot het uitreiken van het BGB-certificaat aan deze locatie.

5. RESTSTOFFENMANAGEMENT

Per instelling is een faciliterende afdeling verantwoordelijk voor de dagelijkse uitvoering van het gescheiden inzamelen en aanbieden van afval. Via voorlichting en instructies worden de medewerkers gewezen op de gewenste afvalscheiding.

Noorderbreedte onderscheidt verschillende afvalstromen. Het gaat hier om diverse afvalstromen (huishoudelijk afval, glas, papier en karton), gevaarlijke afvalstromen (specifiek ziekenhuisafval, geneesmiddelenafval en klein chemisch afval) en het inzamelen en afvoeren van incontinentiemateriaal. Er wordt gestreefd naar zoveel mogelijk recycling en zomin mogelijk stort en verbranding.

Bij het inzamelen en afvoeren van gevaarlijke stoffen wordt continue aandacht besteed aan veiligheid, de juiste verpakking en classificatie, etikettering, aanbrengen van opschriften, stuwage en voorlichting aan medewerkers.

Structurele controle, registratie, rapportage en bijsturing zijn elementen die vallen onder het dagelijkse beheer van het reststoffenmanagement. De registratie van hoeveelheden en kosten maakt het mogelijk periodiek de balans op te maken, waardoor ontwikkelingen tijdig kunnen worden bijgestuurd.

In het kader van de ADR-wetgeving (gevaarlijke stoffen over de weg) is vanaf begin dit jaar een eigen interne veiligheidsadviseur ADR aangesteld, en is in het kader van deze wetgeving een interne audit uitgevoerd en extra aandacht besteed aan het opslaan en het inzamelen van gevaarlijke stoffen. De procedures over afvalinzameling zijn geactualiseerd en er zijn afvalkaarten gemaakt van de diverse afvalstromen binnen onze organisatie. Het handboek afvalinzameling is digitaal beschikbaar voor de gehele organisatie via het documentbeheersysteem iProva.

Afvalpreventie

Vanuit logistiek oogpunt wordt gestreefd naar het verminderen van het aantal handelingen in de totale logistieke keten. Het terugdringen van verpakkingsmateriaal is hier een belangrijk onderdeel van. Het gaat dan om eisen m.b.t. de mate van recycling, samenstelling en retourname van het verpakkingsmateriaal. Ook het gebruik van rolcontainers in plaats van wegwerppallets wordt gestimuleerd.

Bij de keuze van schoonmaakmiddelen wordt rekening gehouden met de milieuvriendelijkheid van de aangeboden stoffen en het gebruik van doseersystemen, waardoor overdosering wordt voorkomen. Een aantal middelen wordt in bulkverpakking en/of sterk geconcentreerd aangeleverd.

5.1 Overzicht afvalstromen MCL Harlingen/ De Batting 2014 – 2015

De afvalproductie van het jaar 2014-2015 van MCL Harlingen inclusief het deel van het zorgcentrum De Batting is in onderstaande tabel opgesomd.

Afvalstromen		MCL Harlingen/De Batting	
		Jaar 2014	Jaar 2015
Huishoudelijk afval	kg	156.000	156.060
Grof bedrijfsafval	kg	-	-
Papier en kartonafval (incl. folie)	kg	4.012	10.993
Vertrouwelijk papier	kg	1.224	1.795
Glasafval	kg	4.212	4.212
Chemisch afval	kg	568	381
Specifiek ziekenhuisafval	kg	1.643	1.272
Swill	kg	7.470	5.610
Incontinentiemateriaal	kg	31.176	31.176

N.B. De totale afvalproductie van het jaar 2015 is licht gedaald t.o.v. het vorige jaar.

5.2 Overzicht afvalstromen Noorderbreedte 2015

Afalstromen	Bedrijfsafval		Papier		Glas		Incontinentie Materiaal		Swill	KCA/ SZA
	kg. / jaar	litr. / container	kg. / jaar	litr. / container	kg. / jaar	litr. / container	kg. / jaar	litr. / container	kg. / jaar	kg. / jaar
Nieuw Toutenburg	85.759	2500 (2x) 2x /wk 1100 (2x) 2x /wk	5.881	1100 (2x) 1x /wk	2.106	900 (1x) 1x / 4wk	15.588	2500 (1x) 1x /wk	11.460	415/ 333
Abbingahiem	53.000	5 m3 (1x) 2x /wk	13.779	5 m3 (1x) 1x /wk 240 (1x) datazeker op afroep	-	via de gemeente	31.800	5 m3 (1x) 1x /wk	3.924	95/ 185
Nieuw Mellens	56.908	660 (10x) 3x /wk 500 (2x) 3x /wk	2.733	240 (5x) 1x /wk 660 (2x) 1x /wk 240 (2x) datazeker op afroep	972	900 (1x) 1x / 4wk	30.000	500 (12x) 1x /wk	-	-/ 368
Erasmus	55.750	5m3 (3x) 1x /wk	9.103	5m3 (1x) 1x /wk 240 (1x) datazeker op afroep	540	3m3 (1x) op afroep	24.600	5m3 (1x) 1x /wk	720	3/ 180
Friesma State	22.481	5 m3 (1x) 240 (6x) 1x /wk	2.695	660 (1x) 1x /wk 240 (1x) datazeker op afroep	810	900 (1x) op afroep	18.650	5 m3 (1x) op afroep 240(1x) 1x/wk	-	62/ 144
Van Harensuus	5.960	5m3 (1x) op afroep	218	660 (1x) 1x/ 2wk 240 (1x) datazeker op afroep	-	via de gemeente	3.240	3m3 (1x) op afroep	-	-/ 18
De Spiker	52.020	2500(1x) 2x/wk	4.833	660 (1x) 1x/ wk 1100 (1x) 1x/ wk 240 (1x) datazeker op afroep	2.106	900 (1x) 1x /4wk	15.588	2500 (1x) 1x /wk	-	58/ 218
De Stilen	28.992	5 m3 (1x) 1100 (2x)	-	5 m3 (1x) 1000 (2x)	905	240 (1x) op afroep	-	geen aparte afvoer	-	180/ 25
Bennema State	27.780	5 m3 (1x) 1x /wk	13.112	5m3 (1x) 1x /wk 240 (1x) datazeker op afroep	1.188	1100 (1x) op afroep	20.576	1100 (3x) 1x /wk	-	96/ 195
Meckama State	34.294	1100 (6x) 1 x /wk	11.531	1100 (4x) 1x /wk 240 (1x) en 660 (1x) datazeker op afroep	720	800 (1x) op afroep	13.717	1100 (2x) 1x /wk	12.672	-/ 3.103
Westerpoort	13500	5 m3 (1x) 1x /wk	123	240 (1x) datazeker op afroep	-	-	7.800	5 m3 (1x) op afroep	-	25/ 63
Ymedam	8.002	770 (2x) 1x/wk	1.827	660 (1x) 1x/wk 240 (1x) datazeker op afroep	-	-	5.612	660 (1x) 1x/wk 240 (1x) 1x/wk	5.736	-/ 60
Noorderbreedte Revalidatie	afvoer via MCL						15.588	2500 (1x) 1x /wk	-	-/ 368

KCA = klein chemisch afval

SZA= specifiek ziekenhuisafval

6. ENERGIEMANAGEMENT

6.1 Energiebeleid Noorderbreedte

Energiezorg is inmiddels ingebed in de bedrijfsvoering van onze organisatie. Wezenlijke aspecten hiervan zijn planning, monitoring, informatievoorziening, management en het vastleggen van verantwoordelijkheden. Net als arbo-/, milieu-/ en kwaliteitszorg vergt een energiezorgsysteem een voortdurende herhaling van de ‘Plan, Do, Check, Act’-cyclus.

Naast het voldoen aan milieureggeving, preventie van energieverspilling en het streven naar continue verbetering, is energiebesparing zowel uit kosten- als milieuoogpunt een “must”.

Wat het energiebeleid betreft, worden maatregelen waar een milieuoverweging aan ten grondslag ligt toegepast en uitgevoerd, met als doel de milieueffecten tot een redelijkerwijs beoogd minimum te beperken. Hierbij wordt rekening gehouden met de economische, financiële en maatschappelijke omstandigheden.

Op natuurlijke momenten, zoals bij nieuwbouw, renovatie en bij installatietechnische vervangingsinvesteringen, worden naast traditionele oplossingen ook het toepassen van duurzame oplossingen onderzocht en middels een businesscase doorgerekend. Per project wordt op maat een zo duurzaam en efficiënt mogelijk energieconcept opgesteld en uitgevoerd.

Dit alles gebaseerd op het concept van de “Trias Energetica”:

1. Beperken van de energievraag c.q. de zorg voor een goede bouwkundige schil met hoge isolatiewaarden, zodat de kans op energieverlies tot een absoluut minimum wordt beperkt;
2. Duurzame energieopwekking;
3. Toepassen van efficiënte technieken en zuinig en efficiënt gebruik maken van fossiele bronnen om aan de resterende energiebehoefte te voldoen.

Als duurzame oplossing wordt o.a. gedacht aan verbetering van de isolatiewaarde van gevels, vloeren en daken, maar ook meerlaagse beglazing, CO²-gestuurde ventilatie, warmteterugwinning, zonwering, bodemopslag, warmtepomptechnieken met gratis koeling, lage temperatuurtrajecten, zonnepanelen, GBS-systemen, LED-verlichting, etc.

6.2 Energievoorziening Noorderbreedte

Noorderbreedte gebruikt aardgas voor verwarming via CV-ketels, luchtbevochtiging via stoomketels en warmteopwekking via warmtekrachtinstallaties (WKK), die tevens elektriciteit produceren. Elektriciteit wordt o.a. gebruikt voor luchtbehandeling, koeling, verlichting en computergebruik. De geproduceerde warmte wordt gebruikt voor verwarmingsdoeleinden en een deel van de geproduceerde elektriciteit wordt teruggeleverd aan het lokale elektriciteitsnet. De energiepost bestaat voor een groot deel uit elektriciteit voor verlichting (50%), apparatuur (21%) en gasverbruik voornamelijk voor verwarming (76%).

6.3 Energie-efficiency projecten binnen Noorderbreedte

Duurzaam Programma van Eisen Noorderbreedte

Bij reeds afgeronde en/of lopende nieuw- en verbouwprojecten is er veel ervaring opgedaan met duurzaam bouwen. In dit kader zijn diverse duurzame energieconcepten ontwikkeld en uitgevoerd. Op dit moment wordt er gewerkt aan het actualiseren van het programma van eisen Noorderbreedte, op basis van de door Noorderbreedte nieuw vastgestelde doelgroepen en zorgconcepten, vertaald in o.a. huisvesting-/ en installatieconcepten waarin meer duurzaamheid, energie-efficiency en veiligheidsaspecten zullen worden meegenomen.

Vervanging energiecentrale MCL Harlingen/De Batting

Door efficiënter om te gaan met de beschikbare energievoorziening, het koppelen van de bestaande technologieën, potentiële productie van duurzame energie en nieuwe energietoepassingen kon invulling worden gegeven aan een energie-efficiënter gebruik van deze locatie. In dit project zijn onder andere de volgende zaken gerealiseerd: nieuwe HR-beglazing, nieuwe HR- en CV-ketels, revisie van de bestaande WKK, ventilatie voorzien van warmteterugwinning en nieuwe regeltechniek en LED-verlichting. Verder is de warmte- en koudeopslag gekoppeld met een warmtepomp in bedrijf gesteld. In 2014 en 2015 is dit systeem uitgebreid gemonitord en fijn getuned. Dit traject is inmiddels ook afgerond en geconstateerd is dat de installatie werkt binnen de ontwerpparameters. Het energie-verbruik is hierdoor fors gedaald.

Dat de geleverde inspanningen ook daadwerkelijk bijdragen aan een duurzaam gebouw is ook terug te zien op het certificaat van Greencalc. Uit het certificaat blijkt dat MCL Harlingen/De Batting stijgt van een MIG (milieu index gebouw) score G naar een MIG score C. Hoe hoger de score hoe minder belastend het gebouw is voor het milieu.

Nieuwbouw De Stilen

Voor het project “Duurzaam zorgcentrum De Stilen Terschelling” werden een aantal maatregelen toegepast om de CO² uitstoot te beperken en de energieprestatie-coëfficiënt onder de norm te brengen o.a. door drielaagse beglazing, CO²-gestuurde ventilatie, een zonneboiler, zonnecollectoren, HF-verlichting met daglichtregeling, automatische zonwering en LED-verlichting.

De energieprestatie is hiermee bijna op het niveau gebracht zoals deze volgens het bouwbesluit op 2012 voor nieuwe gebouwen geldt.

MFC Franeker Westerpoort

In het centrum van Franeker is de nieuwbouw van een multifunctioneel centrum afgerond. Naast zes groepswoningen voor bewoners van Noorderbreedte, zijn ook een zevental huurwoningen gerealiseerd. Daarnaast zijn er ruimtes opgenomen voor recreatie, activiteiten en kantoren. In februari 2014 is het gebouw in gebruik genomen.

Het gebouw is voorzien van extra isolerende maatregelen in de buitenschil. Als basis is gekozen voor een laag temperatuur verwarmingssysteem (LTV). Dit wordt gerealiseerd door een vloerverwarmingssysteem met additioneel enkele radiatoren of convectoren.

De opwekking geschiedt door een warmte- en koudeopslag systeem met warmtepomp in combinatie met zonnepanelen. Deze kunnen hun warmte afgeven aan de boiler (voor tapwater) of aan het vloerverwarmingssysteem.

Binnen het complex bevindt zich ook het monumentale pand “het Klooster”. Tijdens de nieuwbouw van de Westerpoort is dit monumentale pand grondig gerenoveerd en gerestaureerd. In 2015 is onderzocht hoe zowel de akoestische als de thermische kwaliteit van het gebouw verbeterd kan worden. Op dit moment ligt dit project stil in afwachting van bestuurlijke besluitvorming.

Nieuwbouw Erasmus

De nieuwbouw is in juli 2014 opgeleverd. Er is voor deze locatie reeds een duurzaam en efficiënt energieconcept uitgewerkt. Het Slingergebouw en het MFC zijn ieder van een eigen centrale warmte-opwekking voorzien van HR-ketels. De installaties zijn verder voorbereid om eventueel in de toekomst aan te sluiten op de nog te realiseren warmtenet van Gemeente Leeuwarden.

In dit project zijn zonneboilers en ecologische dakbedekking toegepast. Hiermee wordt de isolatiewaarde verbeterd en ook de waterberging die noodzakelijk is gereduceerd.

Verder is er LED-verlichting in gangen en onder luifels toegepast, evenals in de terreinverlichting.

De oude locatie Erasmushiem is eind 2015 verkocht aan een projectontwikkelaar.

Verbouwing Abbingahiem

Bij de renovatie in 2013 zijn de technische installaties vervangen door zuinigere en meer duurzame installaties. Daarna zijn er bouwkundige wijzigingen aangebracht, zoals HR++glas en betere isolatie in het dak en de gevelpanelen. Bijna alle verlichting in de algemene ruimten is vervangen door LED. Verder zijn de liften omgebouwd naar frequentie geregelde systemen, waardoor er minder elektra wordt verbruikt. De renovatie heeft gezorgd voor een gebouw dat comfortabeler is en zuiniger met energie omgaat. Dit vertaalt zich ook in de duurzaamheidsscore, welke bepaald is aan de hand van de beoordelingstool GreenCalc+. Met deze methode wordt de duurzaamheid van een gebouw op drie onderdelen beoordeeld: materiaal-, water- en energieverbruik. Voor elk thema wordt een score berekend die wordt omgezet in de uiteindelijke milieu-index.

De duurzaamheidsscore van deze locatie is door de renovatie sterkt verbeterd. Het gebouw krijgt nu een C-label, waar de vertreksituatie een G-label betrof.

Nieuw Mellens

Deze locatie heeft ook een eigen HR-warmtevoorziening (2 HR- en CV-ketels) voor warmtelevering gekregen en daarnaast is een indirecte gasgestookte boiler voor het leveren van warmtapwater geplaatst. Verder werd de installatie voor verwarming nog omgebouwd naar lage temperatuurverwarming om het rendement nog te verbeteren. In 2014, is na een periode van inregelen, het project afgerond. De verlichting in de sanitaire ruimten is vervangen door LED-armaturen en voorzien van bewegingsmelders. Ook de verlichting bij de receptie is vervangen door LED.

Ymedam

Bij deze locatie zijn de sanitaire ruimten voorzien van LED-verlichting. De ventilatie beschikt nu over de mogelijkheid om deze per vertrek te kunnen regelen.

Nieuw Toutenburg

De CV-installatie is opnieuw ingeregeld via het GBS-systeem en de stooklijnen zijn afgesteld aan de hand van de nieuwe bezetting. Tevens is er nachtverlaging toegepast bij de CV-groepen.

In 2015 heeft ook asbestsanering plaatsgevonden in een bijgebouw op deze locatie.

Burgumerheide

Ter vervanging van het complex Nieuw Toutenburg, zal er een nieuw complex worden gebouwd. Het oorspronkelijk ontwerp gaat uit van een gebouwschil met hoge isolatiewaarde en HR-installaties om de noodzakelijk eis voor een EPC van 0,6 te realiseren. In 2015 is onderzoek gedaan naar de mogelijkheden het ontwerp nog verder te verduurzamen. Aan een extern bureau is opdracht gegeven het ontwerp door te lichten op basis van de BREEAM-methodiek.

Eind 2015 heeft Noorderbreedte vanwege de verandering in financiering opnieuw beoordeeld of het nieuwbouwplan zoals in eerste instantie is ontworpen en met de beoogde doelgroepen haalbaar is. Op basis van deze bevindingen heeft Noorderbreedte zich opnieuw gebogen over de vraag of herontwikkeling op de locatie Nieuw Toutenburg moet plaatsvinden. Verwacht wordt dat medio 2016 Noorderbreedte een besluit zal nemen om een gereduceerd nieuwbouwplan voor Korsakov cliënten te ontwikkelen op de locatie, waarbij de start van de bouw eind 2016, begin 2017 dient plaats te vinden.

Nij Bethanië

Deze locatie is in 2014 en 2015 gedeeltelijk gesloopt en de exploitatie door Noorderbreedte B.V. is per 1 september 2015 beëindigd. Hierdoor zijn de oorspronkelijke nieuwbouwplannen voor deze locatie stopgezet.

Noorderbreedte Revalidatie

In verband met leegstaand van een afdeling is de LBK van dit bouwdeel uitgezet en is de CV-temperatuur verlaagd voor de betreffende vleugels. Tegelijkertijd is onderzocht op welke wijze de exploitatie van het gebouw de komende jaren kan worden voortgezet. In 2016 zal Noorderbreedte hierover een definitief standpunt innemen.

De Spiker

Bij deze locatie zijn in 2014 de regelingen van de liften omgebouwd naar frequentie gestuurd. Een gedeelte van de gangverlichting is vervangen door LED verlichting. Daarnaast heeft een proef met thermostaatkranen goede resultaten opgeleverd en geresulteerd in een plan voor de gehele locatie. Tot dusver is nog geen budget toegekend voor dit plan. In 2015 is gestart met de realisatie van de nieuwbouwwitbreiding t.b.v. het kleinschalig groepswonen. De basisverwarming van de nieuwbouw is gebaseerd op vloerverwarming in combinatie met luchtbehandeling. De aanwezige woonkamers zijn voorzien van koeling.

Bennema State

In het gedeelte kleinschalig wonen zijn de temperaturen van het warmtapwater verlaagd, zodat er minder warmte c.q. energieverliezen plaatsvinden bij het rondpompen van het warmtapwater. Ook zijn de boilers gereinigd met een rendementsverbetering tot gevolg.

Daarnaast heeft er asbestsanering plaatsgevonden in een bijgebouw op deze locatie.

Van Harenshuus

In 2014 is de nieuwbouw van het MFC St. Annaparochie hervat. Naast de kwalitatieve opwaardering van de geluidsisolatie van de gevel is ook het ventilatiesysteem aangepast. Het nieuwe ventilatiesysteem is uitgevoerd met warmtewielen. Daarnaast zijn de groepswoningen voorzien van een HR CV-installatie en is het gebouw voorzien van LED-verlichting. Eind 2014 is het gebouw opgeleverd. Eind maart 2015 is deze locatie geopend.

Meckama State

Bij deze locatie is in 2014 en 2015 ingezet op het fine tunen van de klimaatsystemen, zodat het comfort wordt verbeterd en het energiegebruik wordt verlaagd. Daarnaast zijn bij de inleunwoningen de warmte afgifte sets vervangen door energiezuiniger alternatieven. In 2015 is in een gedeelte van het gebouw de aanvoertemperatuur van het verwarmingssysteem verlaagd om energie te besparen, een deel van de gangverlichting is vervangen door LED en één van de liften is vervangen door een frequentie gestuurde variant met energielabel B. De nieuwe installaties en systemen werken naar behoren. In het centrale hart van de locatie is een deel van de isolatie van het leidingwerk onder de vloer vervangen.

6.4 Energieverbruik MCL Harlingen/ De Batting Jaar 2014-2015

Het energieverbruik van het jaar 2014-2015 van MCL Harlingen inclusief het deel van woonzorgcentrum De Batting is in onderstaande tabel opgesomd:

Energieverbruik	MCL Harlingen/De Batting	
	Jaar 2014	Jaar 2015
Gas Totaal (ketels+WKK) m ³	262.951	237.254
Gasverbruik Ketels m ³	240.901	223.916
Gasverbruik WKK m ³	22.050	13.338
Elektriciteit Inkoop kWh	1.988.741	2.117.898
Opgewekte elektriciteit kWh	64.029	36.691
Opgewekte warmte GJ	352	210
Geleverde elektriciteit kWh	4.209	1.121
Elektriciteit eigen gebruik kWh	2.048.561	2.153.468

De warmtepomp is meer ingezet t.b.v. warmteopwekking en het laden van koude in het WKO systeem. Als gevolg hiervan is er minder aardgas verbruikt maar is de inkoop van elektriciteit gestegen. Het totale elektraverbruik is tevens iets gestegen omdat er meer inzet is geweest van de warmtepomp.

6.5 Energieverbruik Noorderbreedte jaar 2014-2015

Zorgcentrum	Energieverbruik Jaar 2014 en 2015					
	Elektriciteitsverbruik (kWh)		Gasverbruik (m ³)		Warmte (GJ)	
	Jaar 2014	Jaar 2015	Jaar 2014	Jaar 2015	Jaar 2014	Jaar 2015
Abbingahiem	694.591	693.795	40.865	113.626	2.352	-
Bennema State	547.126	527.977	159.102	166.678	-	-
Noorderbreedte Revalidatie	341.148	327.834	-	-	2.300	2.527
De Stilen	124.406	135.502	66.505	65.726	-	-
Erasmus	-	1.159.759	-	209.123	-	-
Nieuw Mellens	501.772	498.740	119.389	116.326	-	-
Erasmushiem	1.036.325	306.221	244.969	121.058	2.836	-
Ymedam	58.434	57.203	18.697	19.051	-	-
Friesma State	302.432	306.598	42.559	46.586	-	-
Westerpoort	169.407	236.369	25.906	34.333	-	-
Van Harenshuus	-	101.443	-	20.694	-	-

Energieverbruik	Energieverbruik Jaar 2014 en 2015					
	Nieuw Toutenburg		De Spiker		Meckama State*	
	Jaar 2014	Jaar 2015	Jaar 2014	Jaar 2015	Jaar 2014	Jaar 2015
Gas Totaal (ketels+WKK)	700.220	648.552	155.342	162.555	147.512	180.536
Gasverbruik Ketels	432.329	456.881	114.923	110.094	132.429	139.616
Gasverbruik WKK	267.891	165.957	40.419	52.461	15.083	40.920
Elektriciteit Inkoop	409.411	439.107	346.342	342.447	657.235	610.041
Opgewekte elektriciteit	857.478	479.680	122.543	165.961	40.615	109.136
Opgewekte warmte	3.900	2.417	640	830	239	649
Geleverde elektriciteit	370.154	257.434	31.443	94.819	7.502	24.269
Elektriciteit eigen gebruik	896.735	661.353	437.442	413.589	690.348	694.908

*Incl. energieverbruik aanleunwoningen, excl. de 18 wooneenheden in de nieuwbouw.

Energetisch Verbruiks Kengetal (EVK)

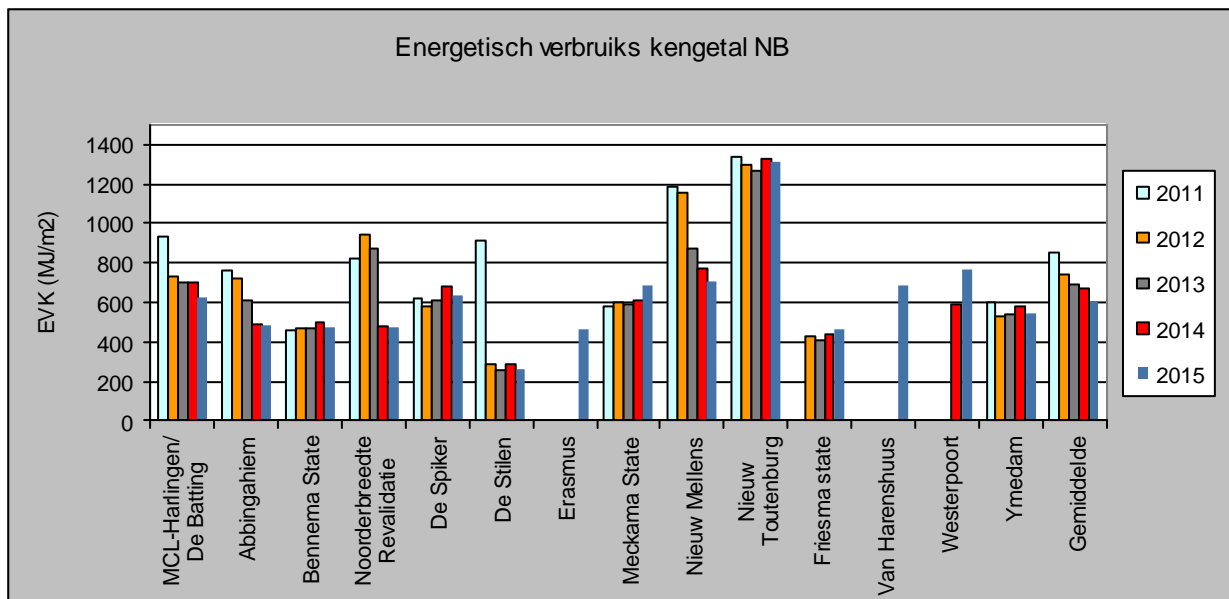
De gebruikte energie in de vorm van elektriciteit, gas en warmte wordt hieronder weergegeven in MJ/m². Het verbruik van warmte en gas is daarbij gecorrigeerd naar de buitentemperatuur. Het Energetisch Verbruiks Kengetal (EVK) vertegenwoordigt het totale energiegebruik per m² vloeroppervlak.

Locatie	Oppervlakte (m ²)		EVK (MJ/ m ²)	
	2014	2015	2014	2015
MCL Harlingen/De Bating	22.447	22.447	703	629
Abbingahiem	12.772	12.772	491	483
Bennema State	13.732	13.732	497	471
Noorderbreedte Revalidatie	7.977	7.977	481	471
De Spiker	8.487	8.487	685	631
De Stilen	8.602	8.602	288	266
Erasmus***	-	33.615	-	462
Erasmushiem *	20.980	20.980	688	-
Meckama State **	11.895	11.895	610	682
Nieuw Mellens	7.044	7.044	774	708
Nieuw Toutenburg	15.667	13.667	1.331	1.309
Friesma State	5.397	5.397	442	468
Ymedam	1.315	1.315	584	545
Van Harenshuus***	-	3.000	-	691
Westerpoort***	3.537	3.537	-	768
Gemiddelde			671	608

* Incl. energieverbruik aanleunwoningen. Het EVK van 2015 is niet opgenomen omdat de gegevens niet representatief zijn i.v.m leegstand van het gebouw.

** Incl. energieverbruik aanleunwoningen, excl. de 18 wooneenheden in de nieuwbouw.

*** Het EVK van 2014 is niet opgenomen omdat de gegevens niet representatief waren voor dat jaar.

NB: Ter referentie is er voor gekozen om de EVK-getallen van de afgelopen 5 jaar te presenteren. Dit i.v.m. veel bouwactiviteiten binnen de diverse locaties van Noorderbreedte in de laatste jaren.

Het gemiddelde EVK is licht gedaald met name door de toegepaste graaddagencorrectie (het aantal koude dagen in 2015 was ruim 10% hoger dan het aantal koude dagen in 2014). Ook is het gemiddelde EVK gedaald doordat de exploitatie van de locaties Erasmushiem en Nij Bethanië is beëindigd.

MCL Harlingen/De Bating:

Het EVK van deze locatie is aanzienlijk gedaald. Deze daling is veroorzaakt door de graaddagencorrectie en door een forse daling van het gasverbruik. Het gasverbruik is onder andere gedaald door het toegenomen gebruik van de warmtepomp. Door meer gebruik te maken van de warmtepomp is wel het elektriciteitsverbruik van 2015 ten opzichte van het verbruik van 2014 toegenomen.

Nieuw Toutenburg:

Bij deze locatie is een daling geconstateerd in het gasverbruik en in het elektraverbruik. Het EVK is nagenoeg gelijk gebleven ten opzichte van 2014. De daling in de energieverbruiken is veroorzaakt door gedeeltelijk sloop en leegstaan van het gebouw. Verder is medio 2015 de WKK stilgezet in verband met aangehouden groot onderhoud. De WKK staat wel stand-by voor noodstroom of eventueel benodigde redundantie in het CV-systeem.

De Spiker:

Bij deze locatie zijn de energieverbruiken vlak gebleven en is het EVK licht gedaald als gevolg van de graaddagen correctie. De WKK heeft iets meer gedraaid dan voorgaand jaar doordat er meer warmtevraag was vanuit het gebouw.

Meckama State:

Bij deze locatie is een stijging geconstateerd in het gasverbruik en een lichte stijging in het elektraverbruik. Door de stijging van het gasverbruik voor met name de WKK is het EVK aanzienlijk toegenomen. De WKK heeft meer gedraaid dan het voorgaande jaar doordat er meer warmtevraag was vanuit het gebouw.

Bennema State:

Bij deze locatie is het energieverbruik gelijk gebleven aan voorgaand jaar . Het EVK is licht gedaald als gevolg van de graaddagen correctie.

Nieuw Mellens:

In 2015 zijn het elektraverbruik en het gasverbruik iets gedaald ten opzichte van het voorgaande jaar. Het EVK is met name gedaald door de graaddagencorrectie.

Noorderbreedte Revalidatie:

Het elektriciteitsverbruik en warmteverbruik waren in 2015 vergelijkbaar met de verbruiken van 2014. Het EVK is licht gedaald als gevolg van de graaddagencorrectie.

Erasmushiem:

Locatie staat sinds april 2015 geheel leeg daarom zijn de gegevens niet representatief voor een reële vergelijking. Eind 2015 is de locatie verkocht.

De Stilen:

Er is sprake van een stijging van het elektraverbruik zonder dat er sprake is van een bijzondere oorzaak en een kleine daling van het gasverbruik. Het EVK getal is licht gedaald als gevolg van de graaddagen correctie en de milde winter.

Abbingahiem:

Het elektriciteitsverbruik van deze locatie was in 2015 nagenoeg gelijk aan het verbruik in 2014. Het gasverbruik is fors gestegen in combinatie met een forse afname van de warmteafname, dit in verband met de eigen stookinstallatie die vanaf medio 2014 in bedrijf is. De eerste helft van 2014 is nog warmte afgenomen vanuit het MCL. Het EVK is in 2015 stabiel ten opzicht van 2014, hetgeen betekent dat het gebouw energetisch goed blijft presteren.

Nij Bethanië

Deze locatie is in 2014 en 2015 gedeeltelijk gesloopt en de exploitatie door Noorderbreedte B.V. is per 1 september 2015 beëindigd.

Ymedam:

Voor deze locatie geldt dat er een vlak verbruik is qua elektra- en gasverbruik. Het EVK laat ook een mooi resultaat zien.

Friesma State:

Voor deze locatie geldt dat er een vlak verbruik is qua elektra- en gasverbruik. Het EVK laat ook een mooi resultaat zien.

Westerpoort:

Het is niet mogelijk om een goede vergelijking te maken van de energiegegevens aangezien de gegevens over 2014 betrekking hebben op een gedeeltelijk jaar. De locatie is in de loop van 2014 pas geopend.

Erasmus:

Betreft een nieuwe locatie waarvan nog geen referentiegegevens beschikbaar zijn.

Van Harenshuus:

Betreft een nieuwe locatie waarvan nog geen referentiegegevens beschikbaar zijn.

7. WATER- EN AFVALWATERBEHEER

De locaties van Noorderbreedte gebruiken water voor stoominstallaties, koelwater, luchtbevochtiging, sanitair gebruik, catering en schoonmaak.

Op grond van de Heffingsverordening Waterschap Friesland wordt de hoogtebepaling van de verontreinigingsheffing door het toepassen van de "tabel afvalwatercoëfficiënten" en aan de hand van het totale waterverbruik vastgesteld.

Binnen Noorderbreedte hebben we nu een viertal Warmte Koude Opslag-installaties (WKO's), deze zijn gepositioneerd bij MCL Harlingen/De Bating, Nieuw Mellens, Friesma State en Westerpoort. Met behulp van deze WKO's kunnen we winterkoude opslaan voor gebruik in de zomer en zomerwarmte voor gebruik in de winter. 's Winters wordt grondwater uit de warme bron onttrokken, waarna het de warmte afgeeft aan de warmtewisselaar. Het afgekoelde grondwater (rond 7°C) wordt vervolgens geïnfiltreerd in de koude bron.

's Zomers draait dit proces in de stromingsrichting van het grondwater om. Grondwater uit de koude bron wordt dan gebruikt voor koeling, waarna het met een hogere temperatuur (rond 20°C) weer in de warme bron wordt geïnfiltreerd. Door gebruik van deze installaties kan tot wel 75% worden bespaard op primaire energie benodigd voor koeling en verwarming.

De onkruidbestrijding op de diverse locaties binnen Noorderbreedte geschiedt conform de richtlijnen Duurzaam Onkruid Beheer verhardingen, kortweg de DOB-methode. Eind 2011 is door Waterschap Friesland een controle uitgevoerd op onze locaties. Er is gecontroleerd of er werd voldaan aan het gestelde in de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Er zijn geen overtredingen geconstateerd.

Bij een paar locaties van Noorderbreedte is de dakconstructie door een pakket van waterbufferende lagen met vegetatie afgedekt en geïsoleerd. Dit ter voorkoming van overlast of overbelasting van het riool door regenwater.

7.1 Overzicht Waterverbruik Noorderbreedte

	Verbruik (in m ³)	
	Jaar 2014	Jaar 2015
MCL Harlingen/De Batting*	11.450	10.593
Nieuw Toutenburg	8.656	7.514
Noorderbreedte Revalidatie	4.304	3.946
Nieuw Mellens	4.739	4.407
Abbingahiem	7.560	7.061
Erasmus	-	4.264
Erasmushiem **	17.662	3.516
Friesma State	2.326	2.839
De Spiker	5.364	5.002
De Stilen	3.454	3.540
Bennema State	6.018	6.121
Meckama State ***	10.499	10.426
Van Harensuus	-	802
Ymedam	991	936
Westerpoort	1.223	2.667
Totaal	84.246	73.634

* Dit is het totale waterverbruik van zowel MCL Harlingen als het deel van zorgcentrum De Batting .

** Dit is inclusief het waterverbruik van de aanleunwoningen. Verder geen representatieve meetdata aanwezig i.v.m. sloopwerkzaamheden/leegstand.

*** Dit is inclusief het waterverbruik van de aanleunwoningen en exclusief het waterverbruik van 18 wooneenheden in de nieuwbouw.

Het waterverbruik van Noorderbreedte als geheel is in 2015 sterk gedaald ten opzichte van het waterverbruik in 2014. De daling van het waterverbruik is hoofdzakelijk veroorzaakt door gedeeltelijke leegstand gedurende bouw- en verbouwwerkzaamheden en het afstoten van de locaties Nij Bethanië en Erasmushiem. Het waterverbruik van Westerpoort is wel toegenomen, maar dit is te verklaren doordat deze locatie in de loop van 2014 is geopend.

7.2 Legionella preventie

Om tot beheersing van het besmettingsrisico van legionella binnen de verschillende locaties te komen, is aan de hand van plattegronden en tekeningen het waterleidingsysteem en de diverse tappunten van de locaties in kaart gebracht. Op grond van deze inventarisatie heeft een **risicoanalyse** plaatsgevonden m.b.t. de gevaren die zich voor kunnen doen in het waterleidingsysteem t.a.v. legionella.

Op grond van de risicoanalyse is per locatie een **beheersplan** (regulier beheer en monitoring) opgesteld, waarin maatregelen staan die de risico's, welke in de risicoanalyse zijn gesignaleerd, zoveel mogelijk te beperken en/of beheersen. Met behulp van het beheersplan worden de aspecten techniek, onderhoud, veiligheid en hygiëne regelmatig aan de eisen getoetst. Op deze wijze wordt de groei van de legionellabacterie zoveel mogelijk voorkomen, waardoor een stabiele en veilige situatie ontstaat.

Een aantal locaties van Noorderbreedte zijn voorzien van een alternatieve techniek ten behoeve van legionella bestrijding en met name koper- en zilverionisatie. De volgende locaties zijn voorzien van deze techniek: De Batting, Abbingahiem, De Spiker, Bennema State en Meckama State.

Op alle genoemde locaties was er sprake van een structureel terugkerende besmetting van legionella ondanks alle beheersmaatregelen, zoals preventief spoelen, leidingwerk optimalisatie en hittedesinfecties. Na plaatsing van de koper- en zilverionisatie (het Bifipro-systeem), waren de locaties binnen vijf maanden legionella-vrij. De frequentie van preventief spoelen is inmiddels teruggebracht van dagelijks naar één keer per twee weken en gebeurt alleen in ruimtes die niet gebruikt worden.

Alle locaties, waar koper- en zilverionisatie is geplaatst, zijn dit jaar legionella-vrij en vallen sinds kort weer onder de reguliere halfjaarlijkse bemonstering.

In 2015 zijn alle locaties van Noorderbreedte opnieuw beoordeeld en op basis van de uitkomsten van de recente uitgevoerde risicoanalyses, zijn de legionellabeheersplannen van de locaties aangepast en geoptimaliseerd.

8. OVERIGE MILIEUEFFECTEN

8.1 Luchtverontreiniging

Bij een aantal locaties van Noorderbreedte staan een aantal middelgrote installaties die onder het Besluit Emissie Eisen middelgrote stookinstallaties (BEMS) vallen. Dit zijn CV- en heetwaterketels, stoomketels en warmtekrachtinstallaties. Per 1 januari 2013 is het nieuwe Activiteitenbesluit met betrekking tot stookinstallaties in werking. De inhoud van het BEMS is daarin verwerkt.

Vanaf 1 januari 2017 moeten alle middelgrote stookinstallaties aan de emissie-eisen van het Activiteitenbesluit voldoen. De eisen gelden dan niet alleen voor nieuwe stookinstallaties (<50 MWth) maar voor alle ketels, motoren en gasturbines. Dus ook die van voor 1 april 2010.

8.2 Bodembescherming

Bij een paar locaties van Noorderbreedte liggen er ondergrondse brandstoftanks voor de noodstroomaggregaten en de WKK-installaties. Deze ondergrondse tanks voldoen aan de gestelde eisen, zoals omschreven in het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling milieubeheer.

In het kader van deze wet- en regelgeving vindt jaarlijkse monitoring plaats, van zowel de katodische bescherming als het grondwater van de ondergrondse olietanks.

Opslagruimten van gevaarlijke stoffen die bodemverontreiniging zouden kunnen veroorzaken, zijn vloeiend dicht en van onbrandbaar en oliebestendig materiaal vervaardigd.

8.3 Omgaan met en registratie van gevaarlijke stoffen

Noorderbreedte maakt gebruik van de databank gevaarlijke stoffen zoals die door een aantal Nederlandse ziekenhuizen in samenwerking met het Milieuplatform Zorg (MPZ) is ontwikkeld.

Via het hoofdscherm van de website <http://znet/Noorderbreedte> is een verwijzing naar de databank gemaakt.

Via de website <http://www.milieuplatform.nl/training> bestaat de mogelijkheid om diverse modules E-learning op het gebied van gevaarlijke stoffen te volgen. Daarnaast zijn een aantal folders voor verschillende doelgroepen ontwikkeld. De module E-learning over gevaarlijke stoffen is beschikbaar via <http://www.milieuplatform.nl/training>.

In 2015 is verder gewerkt aan de bekendheid van het systeem. Via intranet is ruim gecommuniceerd over het raadplegen van de databank gevaarlijke stoffen. Er zijn verder een aantal trainingen aan diverse groepen gegeven over het werken en omgaan met gevaarlijke stoffen.

Per 1 januari 2014 is binnen onze organisatie conform de ADR-wetgeving (Wet vervoer gevaarlijke stoffen over de weg) een interne veiligheidsadviseur ADR aangesteld.

9. ENERGIE-, VEILIGHEIDS- EN MILIEUPROGRAMMA 2016

De volgende maatregelen staan op de planning voor het komende jaar:

- Inzet duurzame energiemaatregelen bij nieuwbouw, renovatie en verbouwing, maatregelen die gefaseerd uitgevoerd worden;
- Continue energiebeheer, energiemonitoring, monitoring netkwaliteit en optimalisatieslag inzet technische installaties en exploitatie WKK-installaties;
- Actualisatie programma van eisen Noorderbreedte, op basis van de door Noorderbreedte nieuw vastgestelde doelgroepen en zorgconcepten, vertaald in o.a. huisvestingsconcepten waarin duurzaamheid-/ en veiligheidsaspecten worden meegenomen.
- Verdere implementatie duurzaam bouwen. Introductie BREEAM methodiek als instrument om de duurzaamheid van de gebouwen binnen Noorderbreedte te monitoren en verbeteren;
- Verdere implementatie en inbedding duurzaam inkopen;
- Verdere aandacht geven aan het verzamelen en afvoeren van gevaarlijke stoffen op het gebied van veiligheid, de juiste verpakking, etikettering, aanbrengen van opschriften, stuwage en opleiding medewerkers; met name vanwege zwaardere zorg;
- Verdere optimalisatie brandveiligheid/BHV en implementatie Intern Calamiteitenplan en continuïteitsplannen voor alle locaties binnen Noorderbreedte (lopend traject);
- Voortzetting aanvraagprocedures gebruikersvergunning i.v.m. wijziging brandveiligheidsniveau;
- Verdere implementatie BGB-certificering “Brandveilig Gebouw Bouwwerken”;
- Onderzoek brandveiligheid t.b.v. de diverse doelgroepen binnen de locaties van Noorderbreedte in het kader van scheiding van wonen en zorg;
- Aanscherpen van het toezicht op brandveilig gebruik van de locaties.